

TORS DAG 14 JULI 2022 ● SVERIGES STÖRSTA MORGONTIDNING ● GRUNDAD 1864

Hårt klimat för fria konstnärer i Ungern.
"Varje dag inträffar något som förödmjucar oss", säger kulturarbetaren Laszlo Upor. Sid 4

Den oheliga kroppen.
Patrik Hagman om målet med träning. Sid 6

Scen. "Pippi på cirkus"
imponerar akrobatiskt och musikaliskt. Sid 9

Färgstark folkkonst i Småland

Richard Johanssons mobila folkkonstmuseum rullar in på Vandalorums innergård. DN:s Birgitta Rubin kapitulerar inför en osannolik mix av figurer. Sid 8

Inlämning pågår till höstens auktioner

Har du smycken, klockor eller modeföremål som du inte använder? Vi utför värdering, rådgivning och försäljning.

Värderingen har öppet vardagar kl 10–18. Varmt välkommen!

Kaplans[®]

Biblioteksgatan 5, www.kaplans.se

KULTUR KONST

Utställningar.

Fantasifull folkkonst frodas i Småland

Olika former av folkkonst och naivism manifesteras av Richard Johansson på Vandalorum och Gusty Olsson & Albert Ernfrid Persson på Jönköpings läns museum. Birgitta Rubin ser saliga blandningar av färgstarka och okonstlade uttryck.

"Richard Johansson: Hunters & collectors"

Vandalorum, Värnamo. Visas t o m 28/8

"Ett naivt möte"

Gusty Olsson & Albert Ernfrid Persson

Jönköpings läns museum

Richard Johanssons mobila Folkkonstmuseum har i sommar rullat in på Vandalorums innergård. Ekipaget har konstnären byggt själv, med gamla cirkusvagnar som förebild, och interiören är prydd med drygt hundra föremål från 1850-tal till 1980-tal. Det är allt från naivistiska gåramålningar, luffararbeten i metall och egensinniga träsniderier, till dekorativa broderier och fantasifullt virkade grytlappar. Det mesta är fyndat på loppisar i Skåne där han bor eller i Småland där han är uppväxt.

Själv har jag återvänt flera gånger till detta högst originella och underbart uttrycksfulla lilla museum, och noterat att Johanssons kärlek till folkkonsten även spillt över i hans eget konstnärskap. Han intresserar sig även för populärkultur och omfamnar alla former av folkliga uttryck, inklusive kitsch och alternativa, underjordiska strömningar – där även mindre charmiga manifestationer som sexism och rasism frodas.

Richard Johansson har varit verksam i tre decennier och hans konstnärskap ringas nu in av Smålands konstarkiv, som huserar i en av Vandalorums tre "lador". Här visas "Hunters and collectors", en myllrande totalinstallation med omkring 130 inlånade målningar, skulpturer och reliefer.

Den längsta väggen har målats turkos och fått en gallerihängning som på 1800-talet, med ett lapptäcke av 80 olikformade verk hängda från golv till tak. Det är målningar och bemålningar på såväl linneväv, rullgardiner och läder, som trä, glas och gevärskolvar.

Stilen är genomgående okonstlad och färgglad, och motiven minst sagt varierade. Här trängs Elvis, "Kingen", med Pam Grier, "The white ass killer". Här syns en kissande soldat, en stripteasedansös, Margaretha Krook och "Willy Brandts kompis". Och i nattmotivet "Esso Vrigstad" figurerar en man i basebollkeps, som kan vara konstnären själv. Det vimlar för övrigt av kepskillar i både stad och landsbygd, och utslag för porr och väpnade rörelser blandas med medborgarrättskamp och slagord som "God is gay".

Jag googlar oavbrutet för att fatta Johanssons referenser. Det är som om han vill säga "intet mänskligt är mig främmande" och håller upp en spegel mot världen, där kärlek och hat samexisterar. Men det humoristiska, empatiska och fördomsfria tilltalet gör att de positiva krafterna överväger.

Johansson älskar också djur, som det verkar, med flera trofaste hundar bland skulpturerna. Det äldsta verket på utställningen är "Tältet" från 1997, bemålat med mängder av fåglar, och i en trappstegsinstallation har 30 nya fågelskulpturer arrangerats med en havsörn i topp. Men typiskt nog för Johansson så spanar hornugglan

Richard Johanssons gallerihängning på Vandalorum.

Rullande folkkonstmuseum.

Vy från "Ett naivt möte" med möbler av Albert Ernfrid Persson.

Målning av Gusty Olsson.

på ett cigarettpaket och sommargyllingen balanserar på en ölburk. Bland åskådarna till detta menageri finns Benjy Melendez, som var ledare för Ghetto brothers, och den aktivistiska punk-prinsessan Dani Miller.

Ja, det är bara att ge upp försöken att förstå Johanssons tankevärld och kapitulera inför denna osannolika och obetalbara mix av figurer och föreställningar. Här har jag hur som helst inte tråkigt en sekund.

Richard Johansson ingår i den senaste vågen av konstnärer och formgivare som inspirerats av folkkonst, som på senare år även blivit het på konstmarknaden. Jönköpings läns museum var tidigt ute med inrättandet av sitt "Arkiv för naiv konst" 1971, på initiativ av den autodidakte målaren Axel Bengtsson. Just i Småland finns en stark strömning av folkkonst, som sägs ha rötter i 1600- och 1700-talets fantasieggande kyrkkonst.

"Ett naivt möte" har nu arrangerats mellan Gusty Olsson och Albert Ernfrid Persson i en sal på museet. När jag besökte utställningen så dök det upp ett äldre sällskap som livligt diskuterade Olssons Jönköpingsmotiv med gamla träkåkar, gårdar och gränder, och dividerade om var den där mjölkbutiken låg och vem som bodde var.

Gusty Olsson (1912–75) är uppenbarligen fortfarande folkfär, en lokal kändis på sin tid som värnade om den gamla bebyggelsen under riv-

Det är som om han vill säga "intet mänskligt är mig främmande" och håller upp en spegel mot världen.

ningsraseriets värsta tid. Fast hennes "naiva" uttryck var nog huvudsakligen en medveten stil, hon hade konstnärlig utbildning precis som naivisterna på 1910-talet, som tog starka intryck av folkkonstens ursprunglighet.

Alla verk på denna utställning har konstnärerna själva donerat till "Arkiv för naiv konst" och urvalet är påtagligt ojämnt (gissningsvis främst verk som förblivit osålda). Av Gusty Olssons målningar är det bara ett par som fångar mig, som inte har någon personlig relation till motiven. Desto mer uppskattar jag den självvärde möbelkonstnären Albert Ernfrid Persson (1904–91), en riktig särpling, även om det också i hans fall är rätt stor nivåskillnad mellan verken. En del bruksföremål är omsorgsfullt snidade och färglagda, andra har grundare reliefer och är omålade.

Men de mest utarbetade stolarna och byråerna är fantastiskt fantasifulla, dekorerade med dröm- och minnesbilder från Perssons liv på landet. En salig blandning av luffare, mjölkerskor, gåsapigor, pinuppor och cowboys. I en scen på en skåpsdörr, som jag tolkar som självbiografisk, sitter en ensam man vid ett bord och karvar i trä, i skenet av ett stearinljus. En svart katt är hans enda sällskap.

Birgitta Rubin

birgitta.rubin@dn.se